

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

תורה – בראשית פרק ל"ד

(כב) ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו: (כב) ויאמר אליהם ראובן אל תשפכו דם השליכו אתו אל הבור הזה אשר במדבר ויד אל תשלחו בו למען הציל אתו מידם להשיבו אל אביו: (כב) ואמר להון ראובן לא תושרו דמא רמו יתיה לגבא הרין די במדברא וידא לא תושטון ביה בריל לשיזבא יתיה מידיהון לאתבותיה לות אבוהי:

(כג) ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את הפסים אשר עליו: (כג) ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים אשר עליו: (כג) והנה כד על יוסף לות אחיו ואשלחו ית יוסף ית כתנניה ית כתנא רפסי די עלוהי:

(כד) ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים: (כד) ויקחהו וישלכו אתו הברה והבור רק אין בו מים: (כד) ונסבוהי ורמו יתיה לגבא וגבא ריקא לית ביה מיא:

(כה) וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט הולכים להוריד מצרימה: (כה) וישבו לאכל לחם וישאו עיניהם ויראו והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט הולכים להוריד מצרימה: (כה) ואסחרו למיכל לחמא וזקפו עיניהון וחוזו והא שירת ערבאי אתיא מגלעד וגמליהון טעינין שעה וקטף ולטום אזלין לאחתא למצרים:

(כו) ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע פי נהרג את אחינו וכסינו את דמו: (כו) ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע פי נהרג את אחינו וכסינו את דמו: (כו) ויאמר יהודה לאחיו מה ממון נתהני לנא ארי נקטול ית אחונא ונכסי על דמיה:

רש"י

הכתוב את משאם להודיע מתן שכרן של דלוקים שאין דרכן של ערביים לשאת אלף נפט ועטרן שריחן רע ולזה נזמנו בשמים שלל יוזק מריח רע: נכאת – כל כנוסי בשמים הרבה קרוי נכאת וכן (מ"ז כ) ויראם את כל בית נכחה מרחחת בשמיו ואונקלוס תרגם לשון שעה: ולרי – שרף הנוטף מעלי הקטף והוא נטף הגמנה עם סמני הקטורת: ולט – לוטיתא שמו כלשון משנה ורבותינו פירשו שרש עשב ושמו אשטרולוזיא"ה במס' נדה (דף טז):

(כו) מה בצע – מה ממון כתרומתו: וכסינו את דמו – ונעלים את מיתתו

(כז) למען הציל אותו – רוח הקודש מעידה על ראובן שלא אמר זאת אלף להציל אותו שיצא הוא ויעלנו משם אמר אני בכור וגדול שכולן לא יתלה הסרחון אלף בי:

(כג) את כתנתו – זה חלוק: את כתנת הפסים – הוא שהוסיף לו אצו יותר על אחיו (ב"ר):

(כד) והבור רק אין בו מים – ממשמע שנאמר והבור רק איני יודע שאין בו מים מה ת"ל אין בו מים. מים אין בו אצל נחשים ועקרבים יס בו (ב"ר שבת כז):

(כה) ארחת – כתרומתו שירת על פס הולכי ארחת: וגמליהם נושאים וגו' – למה פרסם

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

נביא – עמוס פרק ג' יא'–טו'

(יא) לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עַד וְסָבִיב הָאָרֶץ וְהוֹרֵד מִמֶּנּוּ עֶזְבֹן וְנִבְזוּ אֲרָמְנוֹתֶיהָ: (יב) בָּכַן כַּדָּג אָמַר יי אֱלֹהִים עֵקָא תְּקִיפָא לְאֲרַעָא וַיִּבְטִיל מַנִּיךְ תּוֹקֶפֶיךָ וַיִּתְּבוּן בְּרִנְיֶיךָ:

(יב) כֹּה אָמַר יְהוִה פֶּאֶשֶׁר יַעֲזִיל הָרַעְיָה מִפִּי הָאָרִי שְׁתֵּי כְרָעִים אוֹ בְדֹל אֲזֹן כֵּן יִנְעָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּשִׁמְרוֹן בְּפֶאֶת מִטָּה וּבְדַמְשֶׁק עָרֶשׁ: (יג) כַּדָּג אָמַר יי כִּמָּא דַּמְשִׁיזִיב רַעִיא מִפּוּמָא דַּאֲרִיא תִּרְתִּין כְּרַעִין אוֹ חֲסוּס דַּאוּדָן כֵּן יִשְׁתִּיזוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דִּיתְבִּין בְּשִׁמְרוֹן בְּתַקּוּף שׁוֹלְטָן וְעַל דַּמְשֶׁק רַחֲצִין:

(יג) שְׁמַעוּ וְהַעֲדוּ בְּבֵית יַעֲקֹב נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אֱלֹהֵי הַעֲבָאוֹת: (יד) קִבְּלוּ וַאֲסַחֲדוּ בְּבֵית יַעֲקֹב אָמַר יי אֱלֹהִים אֱלֹהֵי עֲבָאוֹת:

(יד) כִּי בְיוֹם פְּקֻדֵי פְּשַׁעֵי יִשְׂרָאֵל עָלְיוּ וּפְקֻדָּתִי עַל מְזַבְחוֹת בַּיִת אֵל וְנִגְדְּעוּ קַרְנוֹת הַמְּזִבֵּחַ וְנִפְּלוּ לָאָרֶץ: (טו) אֲרִי בְיוֹם אֲסַעְרוֹתַי חֹבֵי יִשְׂרָאֵל עֲלוּהֵי וַאֲסַעַר עַל דַּפְלָחִין לְאֲגוּרִיא בְּבֵית אֵל וַיִּתְקַטְּפוּן קֶרֶנֶת אֲגוּרָא וַיִּפְּלוּן לְאֲרַעָאָף טו) וַאֲמַחֵי בֵּית סְתוּא עַל בֵּית קִיטָא וַיִּבְדּוּן בְּתִין דַּמְכַבְּשִׁין בְּשָׁן דַּפִּיל וַיִּסּוּפוּן בְּתִין סְגִיאִין אָמַר יי:

רש"י

יהושע אלו עשרת השבועות שנסמכו על חזקיהו מלך יהודה ועל יהודה ופלטו עמהם. צפחת מטה – מלמד שלא נשתיר מהם אלא א' משמונה שבהם ושאר ערש היכן הוא בדמשק לקיים מה שנאמר (עמוס ה') והגלית אתכם מהלחה לדמשק ושמעתי משמו של ר' מנחם ז"ל שיהיה מפרש זו א' משמונה שלא נאמר פחת אלא צפחת מטה במקלטה צא' משתי רוחות של פחה והיא שמינית של מטה שהרי ארבע פאות יש ושתי רוחות לפחה, ד"א מלאהי בדברי ר' מאיר ז"ל צפחת מטה בעון אחזיהו בן אחאב ששלח לדרוש בצבעל זבוב אלהי עקרון האחזיה מחלי זה (מלכים ב' א') ובדמשק ערש בן הדד מלך ארם שלח לדרוש צאלהי ישראל (שם ח').

(טו) בית החורף על בית הקיץ – מתוך שהיו מעוונגים היו בונים להם העשירי שתי בתים אחד לחורף ואחד לקיץ. בתי האן – למכשפין בשן דפילאל:

(יא) לך וסביב הארץ – הכר מוכן לצד וסביב לצד הארץ הזאת יבא:

(יב) כאשר יליל הרועה – דבר מועט. צלל און – הסחוס לאודן. כן ינללו בני ישראל – מהי מעט. צפחת מטה ובדמשק ערש – ת"י בתקופה שולטן ועל דמשק רחוק ואומר אני שפתרון התרגום לפי שבימי יהואחז בן יהוא כתיב (מלכים ב' יג) כי אבד מלך ארם וירבעם בן נבו הושיעם במקלטה שנאמר (מלכים ב' יד) ולא דבר ה' למחות את שם ישראל ויושיעם ביד ירבעם וגו' (מלכים ב' יד) הוא הסיב את גבול ישראל וזהו צפחת מטה פנת הבית היא חזקו של בית לכן תרגם בתקופה שולטן של ירבעם ועמוס נתנבא בימי ירבעם ועוד נבא שסופן להסמך על מלכי ארם וכן עשו בימי פקח בן רמליהו שנתחבר עם רצין וזהו ובדמשק ערש עיקר מנוחתם ומצבתם תהי על דמשק, ורבותינו אמרו בסדר עולם ר' נהוראי אומר משום רבי

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

כתובים – משלי ח כח-לב

(כח) **בְּאִמְצוֹ שְׁחָקִים מִמְּעַל בְּעִזּוֹז עֵינֹת תְּהוֹם:** (כח) וכד אגרים ענני מלעיל וכד אעשין מעיני תהומא:
 (כט) **בְּשׂוּמוֹ לַיִם חָקוּ וּמִים לֹא יַעֲבְרוּ פִּיּוֹ בְּחֻקוֹ מוֹסְרֵי אֶרֶץ:** (כט) וכד שם לימא תחומיה ומיא לא עברין ליה [וכד] שם שתאסיא דארעא:
 (ל) **וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיָ שְׁעִשְׁעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחַקַּת לִפְנֵי בְּכָל עֵת:** (ל) והוית בצדוי מהימנתא וכדשבוחין הוית כל יומא ויומא חדיא אנא קדמוי בכל זמן:
 (לא) **מִשְׁחַקַּת בְּתַבַּל אֶרְצוֹ וְשַׁעֲשַׁעִי אֶת בְּנֵי אָדָם:** (לא) חדיא הוית בתבל ארעיה ושבוחי בבני נשא:
 (לב) **וְעַתָּה בְּנִים שְׁמַעוּ לִי וְאֲשֶׁרֵי דְרָכֵי יִשְׁמְרוּ:** (לב) והשתא בניא שמעון לי וטובוי למן דנטר אורחתי:

רש"י

(כח) **בעוזז** – כשהגביר מעיינות תהום:
 (כט) **בשומו לים חקו** – וגזר על ים סוף כשבראו על מנת להצקע לפני משה. בחקו מוסדי ארץ – בחיקתו, מלשון חקו כמו על כפיס חקתוך (ישעיה מנ) וכן ומחיק הארץ (יחזקאל מג):
 (ל) **אמון** – גדולה אכלו לשון האמונים עלי חולע (איכה ז). **יום יום** – אלפים שנה:
 (לא) **משחקת בתבל ארצו** – כל דורות הרשעים שהיו מאלדס ועד נח ומנח ועד אצרהס הייתי משחקת עליהם. ושעשועי – כפיתי עד בא דור המדבר ויקבלוני:
 (לב) **ועתה בניי שמעו לי:**

משנה – בבא קמא פרק ט'

(א) **המזבח מקדש את הראוי לו. רבי יהושע אומר, כל הראוי לאשים. אם עלה לא ירד, שנאמר (ויקרא ו), הוא העלה על מוקדה (על המזבח), מה עולה שהיא ראוי לאשים אם עלתה לא תרד, אף כל דבר שהוא ראוי לאשים אם עלה לא ירד. רבן גמליאל אומר, כל הראוי למזבח, אם עלה לא ירד, שנאמר, הוא העלה על מוקדה על המזבח. מה עולה שהיא ראוי למזבח אם עלתה לא תרד, אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד. אין בין דברי רבן גמליאל לדברי רבי יהושע אלא הדים והנסכים, שרבן גמליאל אומר לא ירדו, ורבי יהושע אומר ירדו. רבי שמעון אומר, הזבח פשר והנסכים פסולים, הנסכים פשרין והזבח פסול, אפלו זה וזה פסולין, הזבח לא ירד, והנסכים ירדו:**

עלה לא ירד. אבל דבר שאין ראוי לאש, כגון דם פסול ונסכים פסולים, אפילו אם עלו ירדו: היא העולה על מוקדה – דבר שהוא למוקד ועלה הכי הוא בהוייתו ולא ירד. היא, משמע בהוייתה תהא: רבן גמליאל אומר כל

רע"ב – (א) המזבח מקדש את הראוי לו – ופליגי תנאי בפירושא דמתניתין מאי ניהו הראוי לו: ר' יהושע אומר לכ הראוי לאשים – להשרף על גבי האש. רע"פ שנפסל, אם עלה למזבח קדשו המזבח ונעשה לחמו, ואם

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

כל הנוגע במזבח יקדש, וכתיב בתורה וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה, אין המזבח מקדש אלא דומיא לעולה, מה עולה הבאה בגלל עצמה, אף כל הבאים בגלל עצמן, יאזו נסכים הבאים בגלל הזבח. הלכך בין שהזבח כשר והנסכים פסולים כגון שיאלו או נטמאו, בין שהזבח פסול והנסכים כשרים, דהואיל והן באים בגללו נפסלים עמו ובטלה תורת הקדש מהן: ואפילו זה וזה פסולים הזבח לא ירד – שמזבח מקדש: והנסכים ירדו – כיון שאין באים בגלל עצמן אינן דומיא לעולה ואין מזבח מקדשן. והלכה כר' יהושע:

הראוי למזבח – ואפילו דם ונסכים שנפסלו אם עלו לא ירדו. ואין לך למעט אלא דבר שלא הוצרך לחלקו של מזבח מעולם, כגון קמחים שלא קדשו בכלי אחר קמינה, דאע"ג דהמנחה כולה קדשה בכלי, אין זה חלק גבוה ברור, שאין המנחה קריבה כולה. ובקמינה בלא מתן כלי, אין זה מצורר למזבח, ואינו מתקדש אפילו עלה על גבי המזבח: אלא דם והנסכים – שהם ראויים למזבח ואינם ראויים לאשים: ר' שמעון אומר הזבח כשר והנסכים פסולים – ר' שמעון סבירא ליה בנסכים של זבח כר' יהושע, ובדם ובנסכים הבאים בפני עצמן כרצו גמליאל. ולא ממוקדה יליף, אלא מקרא דכתיב (שמות כט)

(ב) ואלו אם עלו, לא ירדו. ה'ן, והטמא, והיוצא, והנשחט חוץ לזמנו, וחוץ למקומו, ושקבלו פסולים, וזרקו את דמו. רבי יהודה אומר, שנשחטה בליילה, ושנשפך דמה, ושיצא דמה חוץ לקלעים, אם עלתה, תרד. רבי שמעון אומר, לא תרד, שהיה רבי שמעון אומר, כל שפסולו בקדש, הקדש מקבולו. לא היה פסולו בקדש, אין הקדש מקבולו:

נשחטה כלילה ושנשפך דמה ושיאל דמה חוץ לקלעים, שאם עלתה תרד: ר' שמעון אומר לא תרד – דלרש"י זאת תורת העולה, תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו. והלכה כרבי יהודה:

רע"ב – (ב) ה'ן – בין דם בין אימורים שלנו לילה חוץ למזבח: ר' יהודה אומר שנשחטה כלילה כו' אם עלתה תרד – דכתיב זאת תורת העולה היא העולה, זאת היא העולה, הרי כאן שלשה מיעוטים, מיעט

(ג) אלו לא היה פסולו בקדש, הרובע, והנרבע, והמקצה, והנעבד, והאתנו, והמחיר, והכלאים, והטרפה, והיוצא דפן, ובעלי מומין. רבי עקיבא מכשיר בבעלי מומין. רבי חנינא סגן הפהנים אומר, דוחה היה אבא את בעלי מומין מעל גבי המזבח:

עלו דוחה היה אותן כללית יד ולא היה מורידן דרך ציון צפרהסיא ובהא פליג ר' אבהו קמא דאמר ירדו. והלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס:

רע"ב – (ג) מכשיר בעלי מומין – דאם עלו לא ירדו. ודוקא בדוקין שבעין וכיוצא בהן מכשיר ר' עקיבא, הואיל והן כשרים לכתחלה בעופות. אבל במחוסר אבר לפסול בעופות לא: דוחה היה אבא את בעלי מומין – שאם

(ד) בשם שאם עלו לא ירדו, כן אם ירדו לא יעלו. וכלן שעלו חיים לראש המזבח, ירדו. עולה שעלתה חיה לראש המזבח, תרד. שחטה בראש המזבח, יפשיט וינתח במקומה:

שעלו חיים בראש המזבח – רבי עקיבא קאמר לה דמכשיר בעלי מומין. ומודה שאם עלו חיים בראש המזבח ירדו, שאין המזבח

רע"ב – (ד) כשם שאם עלו לא ירדו – אכל הנך פסולין דתנן בהו לא ירדו קאי: כך אם ירדו – לאחר שעלו. לא יעלו עוד: וכוון

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

ללמדך שראש המזבח מקום ראוי להפגש
ונתוח היכא לעבד ושחטה בראש המזבח:

(ה) וְאֵלֹהֵי אֱמֶת יִרְדּוּ, בְּשֵׁר קִדְשֵׁי קִדְשִׁים, וּבְשֵׁר קִדְשִׁים קְלִים, וּמִוֹתֵר
הָעֹמֵר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי הַמִּנְחֹת, וְהַקְטֹרֶת. הַצֶּמֶר שֶׁבְּרֵאשֵׁי
כַּבָּשִׁים, וְהַשֶּׁעִר שֶׁבְּזֶקֶן תִּישִׁים, וְהָעֵצִמוֹת, וְהַגִּידִים, וְהַתְּלָפִים,
בְּזֶמַן שֶׁהוּא מִחֻבְרִין, יַעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א), וְהַקְטִיר הַבְּהֵן אֶת הַכֹּל
הַמְּזַבְּחָה. פְּרָשׁוֹ, לֹא יַעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב), וְעִשִׂיתְּ עֲלֵתֶיךָ הַבְּשֵׁר וְהָדָם:

בכלל הפגש וקרצ עם עורו, והכי אמרינן
בשחיטת חולין, מנין לרבות את הראש שכבר
הותז בשחיטה שאע"פ שאינו בכלל הפגש
ישנו בכלל הקטרה, תלמוד לומר את הראש,
ויש לומר בגובה ראשו של כבש אצל ערפו. וכן
השער שבזקן התיישב בזמן שהם מחוברים
כולן עולים:

מקדש בעלי מומין חיים: עולה שעלתה חיה
לראש המזבח תרד – בעולה כשרה מיירי
ודברי הכל. ולא נקט לה אלא משום סיפא,

רע"ב – (ה) ואלו אם עלו ירדו – ואפילו הן
כשרים וטהורים. משום דלא שייך בהו מזבח
כלל: בשר קדשי קדשים כו' – ללאכילה
קיימי ולא למזבח: והקטורת – לא ראוי
היא למזבח החילוף: הנמר שבראשי כבשים –
גרסינן. ורישא דבבא אחרייתא היא, ובהדי
עלמות וגידין קתני לה ומשפט אחד להם,
הנמר שבראשי כבשים של עולה, שהראש אינו

(ו) וְכֹלֶם שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, לֹא יִחְזִיר. וְכֵן גַּחְלַת שֶׁפָּקְעָה מֵעַל גְּבֵי
הַמִּזְבֵּחַ. אֲבָרִים שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, קִדְּם לַחֲצוֹת, יִחְזִיר, וּמוֹעֲלִין בְּהֵן.
לְאַחַר חֲצוֹת, לֹא יִחְזִיר, וְאִין מוֹעֲלִין בְּהֵן:

יבשים הם מתוכם: קודם חלות ולאחר חלות
– ילפינן מקרא דכתיב כל הלילה עד הבוקר,
ממשמע שנאמר כל הלילה אינו יודע שעד
הבוקר, אלא תו בוקר לבוקרו של לילה שאין
כריכין להיות עוד על המוקד, ואיזה בוקר
נוסף על בוקרו של לילה שאין כריכין להיות
עוד על המוקד, זה חלות. דבוקר של לילה
הוא עמוד השחר: ומועלין בהן – לאכתי
בנמי מזבח נינהו: ואין מועלין בהן – לכיון
דהו מעוכלים הו להו דבר שנעשית מאותו
ואין מועלים בו:

רע"ב – (ו) וכולם – בין פסולים שעלו לחנו
בהו לא ירדו, בין עלמות וגידין שהעלין
מחוברים ואכלתם האש: ופקעו מעל המזבח
– לארץ. אסקלט"ר בלע"ז: לא יחזיר – אין
כריך להחזיר (וג): וכן גחלת שפקעה – אין
כריך להחזירה: אברים שפקעו כו' – אי
לחית בהו ממש שבשרם ניכר, אפילו לאחר
חלות נמי יחזיר, דלא הוי עיכול. ואי דלית
בהו ממש שנסרפו כולן ונעשו גחלת, אפילו
קודם חלות לא יחזיר. אלא הכא במאי
עסקינן, כגון שנתקשו מחמת האש ששלתה
בכולן ונסרפו ולא נעשו פחם אצל כעלים

(ז) בָּשִׁים שֶׁהִמְזַבְּחַ מְקַדְּשׁ אֶת הָרְאוּי לֹא בָּהּ הַכֶּבֶשׂ מְקַדְּשׁ. בָּשִׁים שֶׁהִמְזַבְּחַ
וְהַכֶּבֶשׂ מְקַדְּשִׁין אֶת הָרְאוּי לָהֶן, בָּהּ הַכֶּלִים מְקַדְּשִׁים. בְּלִי הַלַּח מְקַדְּשִׁין אֶת
הַלַּח, וּמִדּוֹת הַיֵּבֶשׂ מְקַדְּשׁוֹת אֶת הַיֵּבֶשׂ. אִין בְּלִי הַלַּח מְקַדְּשִׁין אֶת הַיֵּבֶשׂ,
וְלֹא מִדּוֹת הַיֵּבֶשׂ מְקַדְּשׁוֹת אֶת הַלַּח. בְּלִי הַקְדָּשׁ שֶׁנִּקְבּוּ, אִם עוֹשִׂים הֵם מַעֲיִן
מִלְּאֲבָתָן שֶׁהֵיוּ עוֹשִׂין וְהֵם שְׁלָמִים, מְקַדְּשִׁין. וְאִם לָאוּ, אִין מְקַדְּשִׁים. וְכֵן
אִין מְקַדְּשִׁים אֲלָא בְּקִדְּשׁ:

הכבש: הכלים מקדשים – דככלים נמי כתיב
(שם ל) כל הנוגע בהם יקדש: כלי הלח –

רע"ב – (ז) הכבש מקדש – דכתיב (שמות
מ) ומשחת את המזבח וגו', את, לרבות את

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

קדשים הנשחטין בעזרה כולם פסולים, דכתיב (שמות כ) וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך, ואי אפשר לומר מקרא כמשמעו, שהרי שחיטת קדשים בעזרה היא ולא על המזבח, אלא, עליו כלומר כל זמן שהוא שלם אתה זוכה, ואי אתה זוכה כשהוא פגום. וכל קדשים הנמלאים בעזרה בשעה שהמזבח פגום אע"פ שנסחטו בכשרות, כולם פסולים, ואפילו שירי מנחות אינם נאכלים, דכתיב (ויקרא י) ואכלוה מנות אכל המזבח, מפי השמועה למדו בזמן שהמזבח שלם ולא בזמן שהוא פגום:

קערות ומזרקות לדם וליין ולשמן: מדות היבש – שתי מדות של יבש היו שם, עשרון, וחלי עשרון (טו): שהיו עושים והן שלימים – שהיו עושים כשהן שלימים. ומיהו כל כלי שרת שנהקבו או שנסבכו אין מתקנין שבריהן אלא עושים אותן חדשים. וכן סכין שנפגם אין משחיזין אותו להסיר הפגם. ובגדי כהונה שנתלכלכו אין מכבסין אותן אלא עושים חדשים ומניחין אלו ללורך פחילות של מנורה ושמחת בית השואבה. וכל כך למה, לפי שאין עניות במקום עשירות. ומזבח שנפגם פסול. וכל פגימה הפוסלת בסכין של שחיטה, פוסלת במזבח. וכל זמן שהמזבח פגום כל

גמרא – זבחים דף פ"ה ע"ב

תנו רבנן והקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות העצמות והגידים והקרניים והטלפים יכול אפילו פרשו תלמוד לומר ועשית עולותיך הבשר והדם אי בשר יכול יחלוץ גידין ועצמות ויעלה בשר לגבי מזבח ת"ל והקטיר הכהן את הכל הא כיצד מחוברין יעלו פירשו אפי' הן בראש המזבח ירדו מאן תנא דשמעת ליה דאמר פירשו ירדו רבי היא דתניא והקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות העצמות והגידין והקרניים והטלפים אפילו פירשו ואלא מה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידין ועצמות רבי אומר כתוב אחד אומר והקטיר הכהן את הכל המזבחה ריבה וכתוב אחד אומר ועשית עולותיך הבשר והדם מיעט הא כיצד מחוברין יעלו פירשו אפי' הן בראש המזבח ירדו: פירשו לא יעלו [וכו']; אמר רבי זירא לא שנו אלא שפירשו כלפי מטה אבל כלפי מעלה קרובי הוא דאקריבו לעיכול ואפילו פירשו אמר רבה הכי קאמר לא שנו אלא שפירשו לאחר זריקה אבל פירשו קודם זריקה אתאי זריקה ושריתנהו אפי' למעבד מינייהו קתא דסכיני סבר לה כי הא דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל נאמר לו יהיה בעולה ונאמר לו יהיה באשם מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמות מותרין:

רש"י על הגמרא

יכול יחלוץ – מטה מוטלת עליו: מאן שמעת ליה כו' – ומתני' אליציה אחיא: כלפי מטה – לך ירידה ומתרחקי מן המערכה: כלפי מעלה – ללך המערכה אין זו פרישות אלא

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

למיעבד קחא דסכיני – כי היכי דשריא צקר לגבי מזבח דלהכי קאי קשריא נמי עלמות למאי דקיימי והיינו הנחת כהנים כרבי ישמעאל: לו יהיה בעולה – עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה ונאמר לו יהיה צאס כחטאת כאס תורה אחת להם הכהן [וגו'] לו יהיה: מה אס עלמותיו מותרין – שהרי אף צקרו מותר ואי משום נותר דצקריפה לא שייך נותר אלא צמדי דבר אכילה כדכתיב (ויקרא ז) והנותר מצקר הזבח וגו':

קריבה אלל העיכול של אס: ואפי' פירשו – נראה בעיני שחסר מן הגירסא ולמאי דגרס ה"פ ואפי' פירשו צתמיה והא מחוברין יעלו הוא דקאמר: לא שנו – דקאמר פירשו ירדו ומיהו חיתנהו צכלל קדשים אלל שפירשו לאחר זריקה דכיון דצעת זריקה מחוברים הוא קובעתן זריקה למזבח וכי פירשו הוא להו קדשים פסולין: אלל פירשו לפני זריקה – דצעת זריקה לאו בני מזבח היו אחאי זריקה ושריתנהו להדיוט:

זוהר – וישב דף ק"צ ע"ב

בא הביתה לעשות מלאכתו, בגין לאשתדלא באורייתא ולמעבד פקודי דאורייתא, דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא. וכיון דעבידתא דבר נש בהאי עלמא, הוא עבידתא דקודשא בריה הוא. בעי ליה לבר נש, למיהוי תקיפא פארנא בכל סטרוי, בגין דלא ישלוט עלוי סטרא אחרא, ולא יכיל למפתי ליה. מה פתיב ואין איש, לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע, ויגח ביה קרבא פדקא יאות:

מאי אורחיה דיצר הרע, בין דחמי דלית בר נש קאים לקבליה ולאגחא ביה קרבא, מיד:

ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי. ותתפשהו בבגדו, בגין דכד שליט יצר הרע עליה דבר נש, אתקין ליה, וקשיט ליה לבושו, מסלסל בשעריה. הדא הוא דכתיב ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, אתדבק עמי:

מאן דאיהו זפאה, אתתקף לקבליה, ואגח ביה קרבא. מה פתיב, ויעזב בגדו בידה וינט ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתתקף לקבליה. (ס"א ואגח ביה קרבא) ויערוק מניה, בגין לאשתזבא מניה, ולא ישלוט עלוי:

אמר רבי יצחק, ומינין אינון צדיקיא למחמי ליצר הרע, פחד טורא רברבא, ויתמהו ויימרו. איך יכילנא לאפפיא ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא למחמי ליה ליצר הרע, דקיק פחוטא דשערא, ויתמהו ויימרו. הוה לא יכילנא לאפפיא לחוטא דשערא פדא דקיק. אליו יבבון ואליו יבבון. וקודשא בריה הוא יבער ליה מעלמא, ויבוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמוץ צדיקיא ויחדון. כמה דאת אמר, (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישובו ישירים את פניה:

חק לישראל – פרשת וישב יום שישי

הלכה – הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ו

(ח) תלמיד שהוא יושב לפני רבו תמיד אינו רשאי לעמוד מפניו אלא שחרית וערבית בלבד שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים:

(ט) מי שהוא זקן מופלג בזקנה אע"פ שאינו חכם עומדין לפניו ואפילו החכם שהוא ילד עומד בפני הזקן המופלג בזקנה ואינו חייב לעמוד מלא קומתו אלא כדי להדרו ואפילו זקן כותי מהדרין אותו בדברים ונותנין לו יד לסומכו שנאמר מפני שיבה תקום כל שיבה במשמע:

(י) תלמידי חכמים אינם יוצאין בעצמן לעשות עם כל הקהל בבנין וחפירה של מדינה וכיוצא בהן כדי שלא יתבזו בפני עמי הארץ ואין גובין מהן לבנין החומה ותיקון השערים ושכר השומרים וכיוצא בהן ולא לתשורת המלך ואין מחייבים אותן ליתן המס בין מס שהוא קצוב על בני העיר בין מס שהוא קצוב על כל איש ואיש שנאמר גם כי יתנו בגוים עתה אקבעם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים וכן אם היתה סחורה לתלמיד חכם מניחים אותו למכור תחלה ואין מניחים אחד מבני השוק למכור עד שימכור הוא וכן אם היה לו דין והיה עומד בכלל בעלי דינים הרבה מקדימין אותו ומושיבין אותו:

מוסר – מספר חרדים דף ס"ז ע"ב

אור פני מלך חיים שורה על ראשך שתוק מאימתו וכי תדבר והשומע ישמע נמצאת תמיד דבק בו יתברך ותמיד התבייש ממנו במחשבה בדבור ובמעשה ועל פיו תצא ותבא תישן ותשכב ותעיר וכל מעשיך יהיו לשם שמים חשוב כל עסקי העולם כאלו אתה ממשש בחול כשתמצא מרגלית תקחנה היא עשיית רצון הבורא וכן אמר המשורר ומה לי מזמן אם לא רצונה ואם אינה מנתי מה מנתי. אל יהי בעיניך כבודך וקלונך ועשרך ועניך למאומה כי תמצא המרגלית אז תעלוז פי זה המכון ונשלם. ויהיו רמיח אבריה ושס"ה גידיה צבור בעיניה והלב והלשון שליח צבור וקול גדול שישמעו כלן תברך ותתפלל כמו שאמרו צריך להשמיע לאזנו אף לא ישמעו תפלת לחש אחרים. איך תכעוס ובכעסך תוציא נשמתך היקרה ותשכין במקומו רוח רעה דומה אתה למי שנועז סבין בכעסו בלבו ואם ילבין פני חברו הרי שפף דמים. צער אלף פרחים מבטל צער חתיכת פסח קטנה פן ביותר צער מניעת העבודה לצער אבידת מעות ושאר היסורין וצער העבודה הן הן יסורין של אהבה והמצער יותר על ממונו וכבודו מורה שאוהבם יותר ממנו חלילה לכן התבייש ושוב לאחוריה ושב בדרך ובכה לפני אלהיה כאשר ראית שנתפעסת ונעטרת על עסקי ממון או קלון כבודך: